

H. C. Andersen's Eventyr = Model fra Bisserup

Sognepræst AA. LAMBERT JENSEN, Fuirendal, offentliggør i denne Artikel for første Gang Træk om den syge Margrethe fra Bisserup, der var Model til H. C. Andersens Eventyr »Krøblingen«.

Hvem erindrer ikke fra sin Barndom H. C. Andersens Fortælling »Krøblingen«, den lamme Dreng Hans, der altid maatte ligge i Sengen, fordi han var »slat i Benene«, mens hans Far og Mor, Have-Ole og Have-Kirsten, lugede og gravede i Herregaardshaven; hans eneste Glæde var Æventyrbogen, som han havde faaet af Herregaardsfolkene i Julegave, samt en lille Fugl i et forgyldt Bur.

Hvor levede man med i Hans' Angst den Dag han var ene hjemme og Katten kom og vilde tage Fuglen. »Væk, Kat!« raabte han. »Vil du see til at komme ud af Stuen!« Han kastede sin Æventyrbog efter den, han viftede med Sengetæppet. Men Katten kom nærmere! Og Hans var i stor Uro, det var som om hans Hjerte vendte sig inden i ham, da han saa Katten springe; ... Hans gav et Skrig og uden at tænke derved sprang han ud af Sengen, rev Katten ned, og holdt fast i Buret. Han løb med det ud af Døren, ud paa Vejen: »Jeg kan gaa! Jeg kan gaa!« raabte han. »Herre, min Gud!« Og han hulkede i Graad af bare Glæde.

*

Idéen til denne Historie fik den store Æventyrdigter under et af sine hyppige Besøg paa Holsteinborg Slot i Sydvestsjælland hos Greve og Grevinde Holstein. Og den er ikke kommet flyvende til ham, men udsprunget af en Oplevelse han fik dér. H. C. Andersen havde en levende Model til Krøblinge-Hans, en syg, ung Pige, der levede hele sit Liv i den lille Kystby Bisserup og først døde en Menneskealder, efter at H. C. Andersen havde lukket sine Øjne.

Anna Margrethe Petersen hed hun, men blev i daglig Tale kaldet Syge-Margrethe. Hendes Forældre boede i Holsteinborg Sogn og dér blev hun født i 1839. Som lille var Margrethe rask, men paa et ret tidligt Tidspunkt af sit Liv mistede hun Førligheden — efter sigende ved at fælde ind over et Kartoffelstykke i en Have og falde. Det ene Knæ tog Skade.

Da hun siden ikke ret kunde gaa, tog den menneskekærlige Grevinde Holstein, Zahrtmann, sig af hende, lod hende lære at sy i Skelskør, saa hun kunde gaa Slottets Kammerjomfru eller Oldfrue til Haande, men med Aarene forværredes hendes Tilstand, saa hun ikke kunde lærdes. Grevinden lod hende da kære og hjem mellem Bisserup og Holsteinborg og tingede hende i Pleje hos det Ægtepar, der i Fortællingen kaldes Have-Ole og Have-Kirsten. Deres virke-

lige Navne er Lars og Kirsten Jørgensen; i mange boede de i et af Grevskabets Huse, der laa nær Skoven og arbejdede i Slottets Have som Havemand og Havekone.

Hos dem fik Margrethe, hvis Ben blev mere og mere svagt, en god Pleje fra hun omkring 1863 for stedse blev senge-liggende, til de paa Grund af Svagelighed og Alder i Slutningen af 80'erne maatte overdrage Hjemmet — og Margrethe — til deres Søn og Svigerdatter, Jørgen og Anna Larsen, der ogsaa arbejdede paa Slottet.

Syge-Margrethe døde ved forrige Verdenskrigs Udbrud efter at have været lænket til Sengen i over 50 Aar. Af dem, der endnu husker hende, erindres hun som et klogt og elskeligt Menneske.

*

Traditionen vil vide, at H. C. Andersen paa det Tidspunkt, han lærte hende at kende, i nogen Tid havde syslet med Motivet: en syg Dreng, der bliver helbredt ved et Chok. Han skal have faaet Idéen ved at besøge en Smed i Bisserup, hvis syge Søn var aandsvag. Men Drengets aandelige Defekt hindrede den fælles Digter i at faa den rette Inspiration. Først da Greviden tog ham med hen til den stillfærdige, syge Pige, blev H. C. Andersen klar over, hvorledes han vilde forme Hovedpersonen i sin Fortælling.

De, der har kendt Margrethe Petersen, vil genkende hende i nogle af Krøblinge-Hans' Karaktertræk: Taalmodighed, Kundskabstrang og Medfølelse med andre.

Dog er Krøblinge-Hans idealiseret. Han havde en brændende Længsel efter at faa sin Førlighed tilbage, mens hans Model vist efterhaanden som Aarene gik syntes at have mistet Viljen til at ville blive rask. I hvert Fald mente den Specialist, som Greviden tilkaldte og som behandlede hendes Sygdom, at hun maatte kunne komme sig. Der kunde ogsaa være Tider, hvor det var tungt for hende, og hvor hun var utaalmodig.

Men i det store og hele var hun et Menneske, der bar sin Sygdom taalmodigt. Altid var hun glad for Besøg, og mange af Tidens kendte Mænd har været Gæst i det lille, straaetækte Hus ved Skoven, hvor Syge-Margrethe havde sit Hjem i to Menneskealder; Grævens tog hyppigt deres Gæster med derud. Hendes sidste Plejerske, Fru Anna Larsen, der nu er 80 Aar, har kendt og ta-

saaledes tydeligt H. C. Andersens Besøg. Han var der flere Gange, men altid i Følge med Grevinde Mimi Holstein. Fra senere Tid husker hun Overkammerherre Oxholm, Pastor Fibiger og Frk. Malthe. Margrethe var en stor Børneven. Næsten altid var der Børn i hendes Stue. De læste Lektier hos hende og gemte deres Bøger i hendes Seng. Hun talte og fortalte alt, medens hendes næsten aldrig hvilende Hænder beskæftigede sig med et eller andet Haandarbejde.

I 80'erne var hun hele Bisserups Patient. Læreren kom hver Lørdag og saa til hende, og der var næppe en Dag, hvor ikke mindst en eller to af Beboerne saa indenfor. Men i 90'erne begyndte der at blive stille i hendes Stuer. Hun havde paa det Tidspunkt ikke været udenfor Huset i 30 Aar. Den opvoksende Slægt kendte hende ikke, havde aldrig set hende. Hun blev dog ikke bitter, fordi hun efterhaanden blev glemt. Til et Menneske, der engang besøgte hende, sagde hun: »Ja, vist var det dejligt at være rask, men det bedste er det nu alligevel ikke. Thi først da jeg blev syg og svag ... fandt jeg Stilhed til at søge Lægedom for min Sjæl.«

Det Værelse eksisterer endnu, hvor Margrethe Petersen laa syg de mange Aar fra 1863 til 1914. Et Vindue ud mod Skovbrynet, Døren ud til Haven staar aaben og en Duft af Foraarets Blomster fylder Værelse. En svunden Tid bliver saa underlig nærværende.

Man aner, hvorfor det maatte blive netop her vor store Æventyrdigter fik Inspirationen til sin smukke Fortælling: »Krøblingen«.

Aage Lambert-Jensen.

H. C. Andersens Model, den syge Margrethe.

Anne Margrethe Petersen
* 26/10 1839 død 8/5 1914
Datter af Hmd.
Peder Jørgensen og hustru
marion Christiansdatter
Bisserup